

Tisdagen den
30 november 1976

Tisdagen den 30 november

Kl. 15.00

§ 1 Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

§ 2 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens kammare

Undertecknad anhåller härmed om tjänstledighet från riksdagsarbetet under december månad. Jag behöver tjänstledigheten för att kunna slutföra mitt uppdrag som landstingsråd i Västerbottens läns landsting.

Stockholm den 25 november 1976

Börje Hörnlund

Herr talmannen anmälde att herr *Weinehall* (c) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för herr Hörnlund.

§ 3 Meddelande om tidpunkt för besvarande av interpellation

1976/77:28 om regeringens skogspolitik

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Jag vill meddela att interpellation nr 28 av herr Lorentzon i Kramfors om regeringens skogspolitik inte har kunnat besvaras inom den föreskrivna tiden. Efter samråd med herr Lorentzon avser jag att besvara interpellationen den 7 december.

§ 4 Om sysselsättningsproblemen i Karlskrona

Herr industriministern ÅSLING erhöll ordet för att besvara herr *Lindströms* (s) den 29 oktober anmälda interpellation, 1976/77:27, och anförde:

Herr talman! Herr Lindström har frågat mig

dels om jag avser att infria min företrädares intentioner och löften i samband med riksdagens behandling av proposition 1975/76:122 när det gäller tekoindustrin i Karlskrona,

dels vad regeringen i övrigt avser att göra för att säkra en rimlig sysselsättningsnivå i Karlskronaregionen.

Riksdagen godkände i våras förslag i propositionen 1975/76:122, innebärande att centrala beklädnadsverkstaden (CBV) i Karlskrona skall avvecklas vid halvårsskiftet 1977. I propositionen uttalades att alla ansträngningar borde göras för att bereda de anställda annan sysselsättning.

*Meddelande om
tidpunkt för
besvarande av
interpellation*

*Om sysselsättnings-
problemen i
Karlskrona*

Tisdagen den
30 november 1976

*Om sysselsättnings-
problemen i
Karlskrona*

CBV sysselsätter f. n. ca 120 personer.

Sedan i våras har en arbetsgrupp inom industridepartementet sökt finna alternativ sysselsättning för dem som friställs när CBV läggs ned. Arbetsgruppen har nyligen föreslagit att det statliga företaget Trivab konfektions AB, som driver verksamhet i Ängelholm, skall etablera en filial i Karlskrona. Härigenom beräknas 60 personer kunna beredas sysselsättning. Jag anser att en sådan etablering bör komma till stånd. Gjorda marknadsanalyser visar att det inte är realistiskt att f. n. satsa på ett större antal sysselsatta i den nya tekoindustrin i Karlskrona än jag har nämnt. Övriga anställda vid CBV bedöms kunna erbjudas förtidspension eller annan statlig anställning.

Jag delar herr Lindströms syn att sysselsättningssituationen i Karlskrona är otillfredsställande. Regeringen är beredd att med hjälp av de medel som står till förfogande inom arbetsmarknads- och regionalpolitiken och i samverkan med bl. a. regionala organ vidta de åtgärder som kan visa sig nödvändiga för att stärka sysselsättningssituationen i kommunen.

Herr LINDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min interpellation.

Bakgrunden till interpellationen börjar nu bli känd i hela landet. Karlskrona är staden som i krigstid och i oro växt i storlek och betydelse och som under lugnare perioder fått sjunka undan i glömska. Ibland har staden hört till de största i landet, ibland till de mindre.

Det här upprepade sig även efter det senaste kriget. Statsmakterna drog ner aktiviteten, drog in statliga tjänster, flyttade tjänster och personal till huvudstaden och förorsakade därigenom stor åderlåtning på arbetstillfällena och på skattebetalare i Karlskrona.

Den här gången ville inte kommunens innevånare vara med om en sådan utveckling. På huvudsakligen socialdemokratiska kommunalmäns initiativ har kommuninnevånarna genom höga skatter, höga avgifter och stora uppoffringar fått satsa hårt för att åstadkomma den industriella utveckling som så väl behövs i regionen. I rättvisans namn måste jag erkänna att staten under den förra regeringens tid lämnade stöd och hjälp på många sätt, och det är kommunen tacksam för.

De här satsningarna började under slutet av 1960-talet och början av 1970-talet att ge resultat. Det produktiva industriarbetet fick allt större vikt och det allmänna löneläget tenderade t. o. m. att gå uppåt och närma sig löneläget i andra regioner.

Den optimism och förväntansfulla framtidstro som det här väckt hos människorna i kommunen har nu, häftigt, under det år som gått bytts mot pessimism och misstro mot företagsamheten och mot statsmakterna.

Ingen skall få mig att tro att det svar som industriministern i dag gett eller hans löften skall skingra den här modstulenheten och misstron mot staten – och då speciellt mot den nya regeringen.

Tisdagen den
30 november 1976

*Om sysselsättnings-
problemen i
Karlskrona*

De svårigheter som jag i interpellationen pekat på har inte, sedan den skrevs för nu ungefär en månad sedan, blivit mindre; snarare har oron växt på de flesta håll. Endast Felix fabriker i Fågelmara har positiva saker att peka på för Karlskrona kommuns del – desto negativare, förstås, för Simrishamn. Hela arbetsmarknadssituationen är verkligen besvärlig i kommunen, sedan får arbetsmarknadsministern säga vad han vill från den här talarstolen. Jag skulle nog inom parentes vilja ge herr Ahlmark det rådet att läsa arbetslöshetsstatistiken betydligt mer ingående och mer kritiskt än han tycks ha gjort innan han i riksdagen säger att arbetslösheten egentligen är ganska låg i Blekinge. Det var just vad han gjorde i ett svar här för två veckor sedan, och reaktionen på det uttalandet har varit hård i mitt hemlän.

Nu har jag inte i interpellationen pekat på alla företag i Karlskrona som har svårigheter och funderar på att lägga ned driften. Bl. a. har marinen en hel del företag där, och man har funderingar på att lägga ned två eller tre arbetsplatser. Jag tror att det kan bli anledning att komma tillbaka när det gäller dem vid senare tillfälle. Naturligtvis hoppas jag att det blir onödigt.

Så till svaret på min första fråga i interpellationen. Industriministern lovar nu att man skall kunna rädda 60 arbetstillfällen i tekobranschen genom att Trivab i Ängelholm öppnar en filial i centrala beklädnadsverkstadens gamla uttjänta lokaler på den militära Stumholmen i Karlskrona. Kommunen har erbjudit sig att uppföra nya tidsenliga lokaler till företaget – detta för att någon möjlighet skall ges till lönsamhet. Ingen har märkligt nog visat sig intresserad av det här anbudet, i varje fall inte efter valet. Ingen har ens hört sig för om vilken hyra kommunen skulle behöva ta ut för en sådan här lokal.

Låt mig åter gå tillbaka litet i tiden. Det företag, Trivab, som nu skall rädda 60 arbetstillfällen till Karlskrona uppstod med statligt stöd ur ett konkursdrabbat tekoföretag i Ängelholm för några år sedan. Arbetsuppgifterna till det företag tog man från den produktion som CBV i Karlskrona arbetat upp och betalat initialkostnaderna för. Det har naturligtvis förorsakat besvär för CBV, men i solidaritet med de olycksdrabbade kamraterna fann man sig helt naturligt i produktionsbortfallet.

I Ängelholm har man sedan satsat pengar och krafter, låtit företaget expandera och investera. I Karlskrona däremot har man kört de gamla maskinerna till sista skruven, och lokalerna står i stort sett likadana nu som för kanske 40–50 år sedan.

I det läget låter man Trivab öppna en filial för att bereda 50 % av de anställda vid CBV fortsatt arbete. Vad som värre är: Ingen vid företaget tror att ens den här satsningen egentligen är allvarligt menad. Går man in i gamla uttjänta lokaler med gamla maskiner kan knappast tankarna på en långvarig drift vara särskilt allvarliga. Hade man däremot mera tagit fasta på kommunens erbjudande, skulle säkert de anställda sett betydligt ljusare på situationen.

För ungefär en månad sedan när bl. a. kommunens företrädare upp-

Tisdagen den
30 november 1976

*Om sysselsättnings-
problemen i
Karlskrona*

vaktade industriministern i detta ärende lovade herr Åsling att den nya regeringen skulle fullfölja den gamla regeringens målsättning om ungefär 150 nya jobb i Karlskrona som ersättning för de två nedlagda beklädnadsindustrierna.

Det är alltså inte bara de 120 vid CBV som blir arbetslösa. Nej, därtill kommer de 70–75 beklädnadsarbetarna vid Jacobsons, som blev friställda ganska omedelbart efter valet. Nästan samtliga av dessa går fortfarande utan meningsfull sysselsättning.

För två veckor sedan var industriministern nere i Blekinge, närmare bestämt i Asarum, på en centerstämma. Där lovade han då enligt tidningsreferat 60 arbetstillfällen vid Trivab i Karlskrona, 60 arbetstillfällen av 100 sades det då.

I förra veckan informerade företagsledningen tillsammans med industridepartementets utredare personalen vid CBV om planeringen för framtiden. Då utlovade man att Trivabs lokalisering skulle ge 50 återanställningar eller fortsatta anställningar. Nu har det återigen i industriministerns svar blivit 60 personer. Vad är det egentligen kommunen och personalen skall rätta sig efter? Vilket skall man tro på i den här tvchågheten?

I vilket fall som helst är det inte 50 eller 60 arbetstillfällen av 100 som skall räddas utan vad som går förlorat är mellan 180 och 190 arbetstillfällen. För två tredjedelar kommer problemen att kvarstå.

Läser man sedan industriministerns interpellationssvar noggrant blir man verkligen fundersam. Hur mycket allvar ligger det bakom de här löftena? I varje fall har man gjort allt för att se till att det skall bli mycket lätt att krypa ur löftena.

Arbetsgruppen har föreslagit etablerandet av en filial, står det. Det beräknas att 60 personer skall få sysselsättning, och industriministern anser att en etablering bör komma till stånd. Ingen kan påstå att det är fasta grepp som tas.

En arbetsgrupp har sedan i våras alltså arbetat med det här problemet – gjort en utredning, förmodar jag. Kan man få se den utredningen? Har man exempelvis i utredningen tittat på kommunens erbjudande att bygga nya lokaler? Har man i enlighet med den avgångne industriministerns intentioner tittat på möjligheten att engagera Statsföretag för en långsiktigare lösning?

Låt mig ställa några följdfrågor:

Har utredningen närmare tittat på kommunens erbjudande om nybyggnad?

Är engagemang från Statsföretag helt avskrivet?

Är utredningen tillgänglig?

Anser industriministern att man nu i den anda som genomsyrar propositionen 1975/76:122 gjort allt för att bereda de anställda vid CBV och Jacobsons sysselsättning?

Sedan till min andra fråga i interpellationen, herr talman, nämligen följande: Vad avser regeringen göra för att säkra en rimlig sysselsätt-

ningsnivå i Karlskronaregionen?

Jag har i interpellationen, och tidigare i detta inlägg, pekat på hur ytterligt allvarlig situationen verkligen är, och nu vänder vi oss till regeringen för att få en god lösning av problemen.

Den borgerliga medicinen att marknadskrafterna skall lösa problemen går det inte att få Karlskronaborna att tro på, i varje fall inte de stora löntagargrupperna där.

Under valrörelsen däremot var det ganska många som visade sig lita till centern och herr Fällidin. Får jag därför genom att citera honom från valrörelsen 1973 ställa ännu en följdfråga:

”En regering får inte sitta med armarna i kors när arbetslösheten växer. På vilket sätt kommer regeringen att lägga om politiken för att få bukt med arbetslösheten?” Jag skall inte enligt högt föredöme nu upprepa frågan.

Fru HÅKANSSON (fp):

Herr talman! Det är verkligen ganska underligt att höra hela denna långa lista på åtgärder som nu skall vidtas. Jag skulle vilja fråga herr Lindström hur han ställde sig när folkpartiet genom Valdo Carlström motionerade om att CBV skulle behållas i statlig ägo. Motionen innehöll också konkreta förslag om att CBV skulle överföras till kommunikationsverken och där kunna tillverka för post- och telesektorerna samt för den militära sektorn. I så fall hade det ju fortfarande varit en statlig tekoindustri.

Om riksdagen hade beslutat i enlighet med Valdo Carlströms motion, skulle situationen för de anställda säkert ha varit helt annorlunda i dag. Nu har ju resultatet blivit det som många har fruktat, nämligen att en stor del av personalen ställs utan arbete. Det är för vår landsända verkligen viktigt att den nuvarande industriministern och regeringen ägnar sysselsättningsfrågorna i Blekinge ett betydligt större allvar än deras föregångare gjort.

Det är djupt tragiskt att människor och deras arbetssituation skall bli brickor i ett politiskt spel. Jag tycker också att de löften från den föregående industriministern, som herr Lindström i sitt andra anförande har återopat, är väldigt luftiga. Det går nog inte att väva särskilt mycket av det löftesstoffet. Jag har en fråga till herr Rune Johansson i Ljungby: I vad bestod egentligen löftena med avseende på tekoindustrin i Karlskrona?

Det är min förhoppning att samtliga riksdagsmän från Blekinge, oavsett partifärg, samverkar beträffande sysselsättningsfrågorna i vårt län. Frågetecknen är många och stora när det gäller Uddcomb-, Gränges- och Karlskronavarven men också när det gäller den ungdomsarbetslöshet som sannerligen är stor i vårt län.

Ungdomsarbetslösheten beror till stor del också på att vi inte har någon högskola lokaliserad till länet. Vi hoppas att man när man ser över sysselsättningen i Blekinge län också ser över möjligheterna till utbildning och arbete för ungdomen.

Nr 35

Tisdagen den
30 november 1976

*Om sysselsättnings-
problemen i
Karlskrona*

Tisdagen den
30 november 1976

*Om sysselsättnings-
problemen i
Karlskrona*

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Herr Lindström förvånar mig en smula genom att uttala djup misstro mot staten. Det måste väl också betyda att herr Lindström underkänner de intentioner som legat till grund för den föregående regeringens politik när det gäller Karlskrona.

Man måste ändå ha klart för sig, vilka problem som ligger i botten här. Framför allt är det ju så att vi i vårt land nu har en industriell konjunktur som lämnar ganska dystra framtidsperspektiv, i varje fall för den närmaste tiden.

Situationen inom tekoindustrin är speciellt allvarlig. Jag får ett intryck av att herr Lindström helt bortser från att även statsmakterna måste ha ekonomiska realiteter som grund för sitt handlande. Inte ens staten kan ju tänka sig att etablera industriell verksamhet för en produktion som det inte finns marknad för.

Jag får väl trots allt tolka herr Lindströms yttrande om misstro mot staten som en välkommen tillnyktring i det avscendet. Det som nu händer i bransch efter bransch, i företag efter företag och i region efter region är ett vittnesbörd om att vi har haft en anmärkningsvärt dålig näringspolitisk beredskap här i landet. Nu får vi skörda frukterna av gångna års underlåtenhetssynder. Marginalerna för att rädda sysselsättningen är smala, och vi har ett kostnadsläge och en konkurrenssituation som gör att problemen nu blir akuta.

Jag skulle sedan beträffande de löften som har givits vilja säga att jag inte har gett några sådana. Jag har sagt att jag är beredd att verkställa förslaget från den utredning som föreslagit lokaliseringen av en filial till Trivab i Karlskrona. Det var en utredning som beställdes av min företrädare i ämbetet, och där sades det visserligen att målsättningen var att skapa 150 nya jobb inom teko-branschen i Karlskrona, men såvitt jag vet är det en myt när man i många sammanhang säger att det var ett löfte av den gamla regeringen. Det finns inget dokumenterat sådant löfte. Man har alltså att utifrån den analys som utredningen har gjort försöka lösa problemet, och det är tyvärr inte mer än vad som har föreslagits.

Frågan om etableringen av Trivab i de gamla lokalerna och den synpunkt som herr Lindström här har angivit beträffande att man borde acceptera kommunens erbjudande har blivit föremål för förhandling. I detta ligger ju också ett försök att göra en realistisk bedömning av teko-branschens möjligheter och ett försök till en ny start, i förhoppningen att detta kan komma att leda till en positiv utveckling. Jag tror, herr Lindström, att den tid är förbi när människor uppskattade och värderade rundhänta förhastade löften om sysselsättning. Vi måste i stället eftersträva en realistisk syn på de här frågorna och hellre starta på en lägre nivå, där vi kan stå för våra löften, än starta på den nivå och med de visioner som man tidigare i alltför stor utsträckning har gått ut med.

På den kompletterande frågan nr 1, om man har granskat kommunens erbjudande, vill jag svara att det har man gjort. Det erbjudandet får

Tisdagen den
30 november 1976

*Om sysselsättnings-
problemen i
Karlskrona*

vara med vid den fortsatta överläggning som skall ske på det lokala planet.

Beträffande fråga nr 2, om vad den nya regeringen är beredd att göra för sysselsättningen, vill jag hänvisa till att Karlskrona ligger utanför det allmänna stödområdet. Lokaliseringsstöd lämnas i första hand inom stödområdet, men regeringen är ändå beredd att bevilja lokaliseringsstöd till företag utanför stödområdet, t. ex. när en ort hotas av arbetslöshet till följd av industrinedläggning. Regeringen kommer med utgångspunkt i dessa grundläggande regler att pröva ansökningar om lokaliseringsstöd från företag som ämnar starta eller bygga ut sin verksamhet i Karlskrona kommun. Karlskrona kommun har alltså statsmakternas stöd i sina strävanden att lösa sysselsättningsproblemen.

Jag vill också påminna om att regeringen har mottagit en skrivelse från länsstyrelsen i Blekinge län angående sysselsättningsituationen i länet. Skrivelsen kommer att överlämnas till sysselsättningsutredningen när riksdagens beslut i anledning av propositionen 1975/76:211 föreligger. Jag vill då också till sist understryka att vårt arbete för att säkra sysselsättningen i Karlskrona inte är slutfört i och med detta; vi har problemen under daglig observans.

Herr LINDSTRÖM (s):

Herr talman! Det förvånar industriministern att jag reagerar, som han säger, mot statlig företagsamhet. Jag hysar ingen misstro mot staten, men misstro mot den nuvarande regeringen finns tveklöst hos mig och många andra, i varje fall i löntagargrupperna. Jag underkänner absolut inte den föregående regeringens politik, men naturligtvis har jag kritiska synpunkter på vissa statliga och halvstatliga företags politik, t. ex när det gäller hur man sköter företag och när man ibland försöker lokalisera över företag från det ena hållet till det andra. Givetvis skall man ha ekonomiska realiteter i grunden – så hoppas jag att det alltid skall vara – men att det direkt skall bli lönsamt varje gång man startar företag eller behåller företag är väl ändå inte att begära. Det finns annat att lägga i botten när man gör sådana överväganden.

Jag har inte ansett att utredningen skall acceptera kommunens erbjudande om nya lokaler, men jag har begärt att man skulle undersöka vad erbjudandet innebar; det tycker jag att man skulle ha försökt mera än man har gjort. Enligt vad jag har fått rapporter om har det inte skett. Vilken väg man i så fall skulle ha gått vet inte jag, men kommunens representanter har i varje fall inte haft någon som helst kontakt när det gäller de spörsmålen.

Vi vet att Karlskrona inte ligger i stödområdet och att länsstyrelsen har begärt att regionen skall komma in i det. Jag är väl litet tveksam på den punkten. Fortsätter vi på det viset, har vi snart hela Sverige i stödområdet, och det är ganska meningslöst.

Industriministern lovar att Karlskrona skall kunna få stöd, om det kommer företag och vill lokaliseras dit. Men kommer det inget företag,

Tisdagen den
30 november 1976

*Om sysselsättnings-
problemen i
Karlskrona*

då har vi ingen chans att få stöd.

Vi har i Karlskrona, kanske man kan säga, tyvärr alltför mycket fått stödja oss på statliga företag; jag tänker då på de militära, inte på de nuvarande och nya företagen, exempelvis Karlskronavarvet. Vi ser gärna att den senare sortens statliga företag lokaliseras till Karlskrona eller växer sig större där, och vi hoppas att vi skall få se det.

Till fru Håkansson vill jag säga att det här ju inte är någon diskussion mellan henne och mig. Valdo Carlströms motion kommer jag inte helt ihåg, men jag vet att den enhälligt avstyrktes. Utan att vi alltför mycket invecklar oss i debatten skulle jag vilja fråga fru Håkansson, som här påstår att det är en besvärlig arbetsmarknadssituation i Karlskrona: Har fru Håkansson då inte alls reagerat mot herr Ahlmarks uttalande för två veckor sedan, att situationen inte var så besvärlig och att arbetslösheten var ganska liten i Karlskrona? Det förvånar mig.

Herr JOHANSSON i Ljungby (s):

Herr talman! Jag har fått en direkt fråga, och därför går jag helt kort in i den här debatten.

Det är väl självklart att när regering och riksdag har fattat sitt beslut beträffande de centrala beklädnadsverkstäderna i Karlskrona har vi också tagit på oss ett betydande ansvar gentemot de anställda. I propositionen fastslogs – och mot det hade näringsutskottet och kammaren ingen erinran – att alla ansträngningar självfallet skall göras för att bereda de anställda annan sysselsättning vid nedläggning. Det är detta åtagande som vi följde upp i fjol under den tidigare regeringen. Vad vi räknade med som möjligt var ju att via Trivab få till stånd en filialverksamhet – eller en samordnad verksamhet.

Vad skulle då underlaget för en sådan verksamhet vara? Det är till en del den produktion som Trivab i dag sysselsätter sig med. Men det är klart att vi också har vissa möjligheter att diskutera de beställningar som görs av de statliga myndigheterna. Jag ser det som ytterst angeläget att man också från regeringens sida medverkar till att beställningar för statens egna verksamheter kan komma företag inom landet till godo. Jag tänker då på möjligheten av produktion av skyddsplagg, uniformer och annan utrustning.

Nu kan man mot detta säga att de upphandlande myndigheterna har att bedöma priset och söka lägga ut beställningar till lägsta möjliga kostnader. Man kan ju då vid vissa tillfällen från statens sida finna anledning att gå in och ta på sig en del av de ökade kostnaderna. Jag tror inte, herr industriminister, att riksdagen skulle ställa sig negativ till sådana åtgärder.

Det är det som vi räknade med skulle vara möjligt när vi i våras diskuterade den här saken, när vi med Karlskrona kommun under hand diskuterade möjligheten att kommunen byggde lokaliteter och staten svarade för att den produktion som där skulle bedrivas också kom till stånd. Vi hoppades då att ungefär 150 jobb skulle kunna ordnas, och jag tror

att den möjligheten fortfarande finns. Det gäller här den grad av aktivitet som man från statens sida vill ålägga sig.

Det är också svar på den fråga som fru Håkansson har ställt till mig.

Vad var det vi avsåg för produktion? Jag har nämnt det. Det är fråga om de upphandlande organens möjligheter att lägga ut beställningar som vi kan ta hand om och dirigera över i varje fall under en övergångstid. Jag finner det angeläget för att vi skall kunna uppfylla de anspråk som riksdagen har ställt på oss. Ter sig en strukturomvandling med nedläggningar nödvändig, så kan vi acceptera den om den sker under socialt godtagbara former. De människor som har sysselsättning skall alltså beredas tillräckligt tidsutrymme för att eventuellt kunna gå över till andra jobb – eller också får vi under en övergångstid skapa de arbeten som är nödvändiga för att man skall kunna bibehålla sysselsättningen. Det var vi inne på.

Jag tror, herr Åsling, att det är möjligt att sträcka sig något längre än till de 60 jobb om vilka ni nu har annonserat. Men det kräver att vi är en liten smula hårdföra mot de upphandlande myndigheterna. Och det är i den här situationen rimligt för tekobranschens vidkommande och inte minst för den kommun – Karlskrona – som i dag är utsatt för så utomordentligt stora besvärigheter.

Till problemet om näringspolitiken och beredskapen skall vi återkomma, herr Åsling. Det enda som förvånar mig är att ni gång på gång uttrycker er överraskning. Vi har nu i ett tiotal år diskuterat strukturproblemen inom åtskilliga branscher, och vi har framför allt under de två senaste åren diskuterat de nya branschområdenas speciella bekymmer. Har den diskussionen alldeles undgått er?

Fru HÅKANSSON (fp):

Herr talman! Först skulle jag vilja säga till herr Lindström att jag tycker att det är något förmätet att göra sig till tolk för samtliga löntagare och uttala sitt misstroende. Det finns faktiskt löntagare i alla partier.

Jag tror att vi borde försöka få debatten på en nivå som innebär att man verkligen värnar om sysselsättningen i Blekinge. Då förundrar det mig att herr Lindström, som dock har befunnit sig i denna kammare i sex år, inte under alla dessa år tidigare har pläderat för tekoindustrin, som har varit i krisläge. Enligt Sydöstra Sveriges Dagblad, som väl herr Lindström flitigt läser, har det rätt stor ovisshet bland de anställda under minst fyra och ett halvt år. Det stod att läsa den 23 november i Sydöstra Sveriges Dagblad. Varför har man inte tidigare gjort något? Mig veterligt var det för fyra och ett halvt år sedan en socialdemokratisk regering som med kraft hade kunnat ingripa.

Sysselsättningsproblemen nu är väldigt stora, och man måste få en samlad bild för hela länet. Det är bra att vi nu kanske kan få ett extra stöd till industrin i Karlskrona, men behov finns i hela länet, som jag nyss var inne på.

Jag skulle vilja sluta med ett tack till industriministern och en förhoppning om en god och sund utveckling för Blekinge län.

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Jag noterade med intresse att herr Johansson i Ljungby inte kommenterade den mytbildning som har förekommit beträffande ett föregivet löfte om 150 nya jobb i Karlskrona. Jag tar det som en bekräftelse på att herr Johansson i Ljungby och jag är överens om att något sådant löfte har aldrig mot någon realistisk bakgrund kunnat ges. Här finns en gemensam strävan att skapa så mycket sysselsättning som möjligt, och enligt den utredning som dåvarande industriministern Johansson tillsatte blir det 60 arbetsplatser med hänsyn till den marknadsituation som råder i dag.

Jag vill också påminna herr Johansson i Ljungby om att det är inte i första hand statliga verk som är kunder hos Trivab, utan det är landstingen. Jag ser det inte som möjligt att diktera landstingens upphandlingspolitik. Där får vi nog finna oss i att den kommunala kompetensen i varje fall innefattar valet av upphandlingsvägar. Men vi skall självfallet göra vad vi kan för att ge Trivab den marknad som finns. De 60 nya anställningarna är en realistisk bedömning av marknadens ökning under den närmaste tiden. Vi har redan fått indikationer från andra företag i branschen som visar på en betydande oro för att denna ökade volym vid Trivab kan komma att innebära friställningar vid dessa andra företag. Jag hoppas vi kan undvika det, men oron visar med vilka små marginaler vi arbetar.

Sedan talar herr Johansson i Ljungby om den näringspolitiska diskussion som vi bör återkomma till. Jag håller med om att det finns anledning att återkomma till den. Vi har inte uttryckt förvåning i egentlig mening över strukturproblemen, men vi har uttryckt förvåning över att den gamla regeringen över huvud taget kunde gå ut och tala om det beryktade dukade bordet, när man i den gamla regeringen ändå måste ha varit medveten om de problem som finns inom näringslivet f. n. Det är där, herr Johansson i Ljungby, vår förvåning har kommit till uttryck.

Herr LINDSTRÖM (s):

Herr talman! Fru Håkansson undrar varför vi inte under de fem sex tidigare åren har tagit upp dessa frågor. Det är så, fru Håkansson, att den här krisen har hållit på ganska länge – man har vid CBV och på andra ställen haft svårigheter. Men tidigare har myndigheterna lagt ut stödbeställningar. Det har inte bara varit beställningar från landstingen utan också från statliga verk, t. ex. televerket. Det har varit militära fritidskläder och annat som man har beställt hos CBV för att detta företag skulle kunna fortleva, och det har det ju gjort hittills. Riksdagen tog i våras ett beslut, där det sades att man skulle göra allt för att se till att de anställda skulle få en fortsatt meningsfull sysselsättning. Jag tycker inte riktigt att man ännu har gjort allt för att åstadkomma det.

De borgerliga partierna talade tidigare i alla lägen om för svenska folket hur oduglig den socialdemokratiska regeringen var och hur bra det skulle bli om de borgerliga fick makten. Nu har ni fått den efterlängttade möjligheten. De två smekmånaderna har gått, och nu vill folk se bevis för den här förträffligheten. Jag tycker ni skall sluta skylla på den avgående regeringen. Gör något i stället! Visa resultat!

Jag har inte fått svar på två av mina frågor, märker jag. Jag frågade, om tanken på ett engagemang genom Statsföretag nu var helt avskriven – det har diskuterats tidigare. Den andra frågan som jag inte fått något svar på gällde huruvida man inte skulle kunna få bevis för att arbetsgruppen verkligen har tittat på kommunens anbud genom att den gjorda utredningen blev tillgänglig för oss.

Herr JOHANSSON i Ljungby (s):

Herr talman! Jag underskattar inte på något sätt svårigheterna inom tekobranschen, och inte heller svårigheterna att organisera en sysselsättning i Karlskrona. Men jag ville i mitt tidigare anförande visa på den vidgning av produktsortimentet som ändå är möjlig, utöver det som Trivab i dag producerar. Jag nämnde uniformer och skyddskläder, exempelvis till de statliga affärsverken, det som fru Håkansson, förmodar jag, ville hänvisa till när hon nämnde Carlströms motion om ett eventuellt överförande av Trivab till kommunikationsverken.

De diskussioner vi förde i våras och i somras med Karlskrona kommun byggde på möjligheterna att med ett kanske något hårdare grepp om upphandlingen under en uppbyggnadstid klara den nödvändiga sysselsättningen i ett nytt konfektionsföretag i Karlskrona. Diskussionerna var alltså inte så luftiga som fru Håkansson menade. Om vi fått tillfälle till det, hade vi säkerligen också sökt realisera ett projekt av den storleksordningen.

Inte minst viktigt är att man får fram nya lokaler. CBV:s tidigare lokaler är uttjänta. Det är en dålig arbetsmiljö. Även om man inte har 150 jobb i det ögonblick de nya lokaliteterna är färdiga, kan man under en två- eller treårsperiod bygga ut verksamheten från de 60–70 jobb med vilka man kan starta.

Jag tror, herr Åsling, att det kan finnas anledning att fundera över detta ännu en gång. Vi är överens om att en mjuk start kan vara nödvändig, men att låsa sig vid att inga ytterligare ansträngningar skall göras för att söka få fram produktunderlag tycker jag är otillfredsställande.

Vi skall återvända till den allmänt näringspolitiska debatten. Herr Åsling talar varje gång han håller offentligt föredrag om det dukade bordet. Nå, men herr Åsling, nog följer väl ni också med vad som händer runt om i världen? Det råder en allmän industrikris och arbetslöshet i Europa och i en rad länder i andra världsdelar. Vi har ändå i vårt land fram till nu med gemensamma ansträngningar lyckats klara sysselsättningen någorlunda hyggligt. Vi menar att vi har de ekonomiska förutsättningarna att klara sysselsättningen ytterligare en tid framöver, för att övervinna

de svårigheter som så många människor ställs inför. Det är realistiska ekonomiska möjligheter. Vi skall försöka ta vara på dem i samverkan med näringslivet. Och näringslivet – det är företagen och de anställda.

Fru HÅKANSSON (fp):

Herr talman! Det är dock, herr Lindström, efter förslag i regeringspropositionen 1975/76:122 som beslut har fattats om avveckling av CBV utan att man på något sätt har klargjort hur de anställda skall beredas nya arbetstillfällen. På s. 43 i propositionen står det: "Självfallet skall alla ansträngningar göras för att bereda de anställda annan sysselsättning."

Varken herr Lindström eller herr Johansson i Ljungby har i dag övertygat mig om att några fastare planer för utvecklingen vid CBV och trygghet för de anställda fanns med i bilden. Det är kanhända väl mycket begärt att en ny regering på ett par månader skall kunna reparera alla de misstag som ett 44-årigt socialdemokratiskt maktinnehav har åstadkommit.

Det gäller att satsa på näringspolitiken i stort, att få små och stora företag som skall kunna arbeta vid sidan om varandra. Vi hoppas på en bättre näringspolitik i framtiden.

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Herr Johansson i Ljungby hade det intrycket att jag har sagt att de 60 jobb som vi nu hoppas skall beredas vid Trivabs filial skulle vara sista ordet. Jag vill betona att jag också i denna kammare har givit uttryck för uppfattningen att man får starta där. Man får starta på en realistisk nivå där vi vet att de marknadsmässiga förutsättningarna finns. Sedan hoppas självfallet jag också att produktionen skall kunna ökas. Men vi skall ha den allmänna situationen i tekobranschen klar för oss – det är ju en bransch med vikande sysselsättning. Vi har också ett ansvar för anställda i andra företag. Vi kan inte flytta arbetslösheten utan måste inrikta oss på att låta produktionen vid Trivab växa i takt med den ökande marknaden.

Beträffande den allmänna näringspolitiken noterar jag med intresse att herr Johansson i Ljungby har intrycket att det finns goda ekonomiska förutsättningar att klara sysselsättningen. Jag hoppas att de förutsättningarna finns, men tecknen på djupgående problem i många branscher och företag visar mot att den tidigare bristen på en långsiktig näringspolitik har medfört att beredskapen är dålig och att det i dag inte finns så stora reserver att utnyttja för att mera långsiktigt klara sysselsättningen i en konjunktur som flackar ut. Det är i det sammanhanget som vi från samhällets sida måste vara beredda att gå in med allt aktivare insatser.

Herr JOHANSSON i Ljungby (s):

Herr talman! Att den ekonomiska beredskapen är god kan vi vara överens om, herr Åsling. Då det gäller planeringen för en långsiktigare

politik har säkerligen herr Åsling nu funnit den rad utredningar och diskussioner som vi hade dragit i gång och som skulle bilda underlag för skogspolitiken, för stålbranschpolitiken och för en rad andra långsiktigare planer.

Fru Håkansson fortsätter att tala om att det inte gjordes någonting av den tidigare regeringen för att svara upp mot de besked och löften som vi ställde i propositionen, att alla ansträngningar skall göras för att bereda de anställda annan sysselsättning. Det var just vad vi gjorde, annars hade vi inte haft möjlighet att skaffa fram ens de 60 jobb som industriministern har presenterat. Men därutöver ansåg vi det möjligt att gå längre. Därför kunde vi också med Karlskrona kommun ta upp resonemanget om att bygga nya lokaliteter för en konfektionsverksamhet i Karlskrona som på sikt borde kunna ge ca 150 jobb.

Jag upprepar: Hade vi haft tillfälle hoppas jag innerligt att vi också hade kunnat klara den uppgiften på litet sikt. Glöm inte det, fru Håkansson!

Herr LINDSTRÖM (s):

Herr talman! Att den proposition som lades var socialdemokratisk vet jag, fru Håkansson. Den antogs enhälligt av riksdagen. Det löfte som gavs i den propositionen trodde vi på. Men vi visste då att vi hade en regering som ute i världen erkänt hade klarat arbetsmarknaden bäst. Det misstag vi gjorde var väl att vi inte trodde att vi skulle få en annan regering. Det misstaget beklagar jag.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om sysselsättningsproblemen i Ale kommun, m. m.

Herr industriministern ÅSLING erhöll ordet för att besvara fru Radesjö (s) den 29 oktober anmälda interpellation, 1976/77:29, och anförde:

Herr talman! Fru Radesjö har frågat mig dels om jag är införstådd med den allvarliga situation som är under utveckling i Ale kommun till följd av beslutet att lägga ned Surte glasbruk, dels om man kan förvänta sig att den nuvarande regeringen är beredd att göra effektiva insatser för att säkerställa arbetstillfällena i kommuner, som i särskilt hög grad är beroende av en eller ett fåtal stora industrier. Slutligen har fru Radesjö frågat vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta i fråga om Surte.

Som fru Radesjö har framhållit i sin interpellation fattade AB Plåtmanufaktur (PLM) under hösten 1975 beslut om en gradvis avveckling av produktionen vid Surte glasbruk. Glasbruket hade då 625 anställda. Ett par månader senare utfärdades varsel för 325 personer, varav 285 kollektivanställda. Sedan dess har personalstyrkan minskat med omkring 200 personer genom naturlig avgång. Ett femtiotal av dessa har fått an-

Tisdagen den
30 november 1976

*Om sysselsättnings-
problemen i Ale
kommun, m. m.*

ställning vid andra produktionsenheter inom PLM. På grund av den kraftiga personalminskningen återkallades i juni 1976 det varsel som hade utfärdats för den kollektivanställda personalen. F. n. uppgår personalstyrkan vid företaget till 420 personer. Enligt vad jag inhämtat kommer den fortsatta avvecklingen av produktionen att genomföras under en period av ett till tre år. Jag är helt införstådd med att denna utveckling innebär stora problem för Ale kommun.

Den andra delen av frågan har stor principiell betydelse. Många orter är starkt beroende av ett eller ett fåtal stora industriföretag. I ett föränderligt samhälle måste vi räkna med att nedläggningar kan bli nödvändiga även i sådana orter. Regeringen är i sådana fall beredd att använda de arbetsmarknads- och regionalpolitiska medel som står till buds.

Beträffande frågan om konkreta åtgärder i Surte vill jag framhålla att det i första hand bör ankomma på det företag som äger bruket att ordna ny sysselsättning för de anställda i orten. Ledningen för PLM har i olika sammanhang förklarat att den aktivt kommer att verka för att etablera ersättningsindustrier i Ale kommun. Enligt vad jag har inhämtat utreder företagsledningen f. n. vissa projekt inom koncernens verksamhetsområde som skulle kunna förläggas till glasbrukets lokaler. Om det skulle visa sig omöjligt att inom koncernen få fram tillräckligt många nya arbetstillfällen har företagsledningen förklarat sig beredd att i samarbete med Ale kommun verka för att andra industriföretag förlägger lämplig verksamhet till glasbrukets industriområde. Jag räknar med att företagsledningen kommer att fullfölja dessa intentioner.

Fru RADESJÖ (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min interpellation.

Jag kan tyvärr inte påstå att svarets innehåll skingrar den oro som invånarna i Ale kommun och de anställda vid Surte glasbruk känner för den framtida sysselsättningen. Jag hade hoppats att industriministern skulle ha kunnat redovisa några konkreta åtgärder från regeringens sida.

Frågan om Surte glasbruk och statsmakernas beredvillighet att göra insatser i Ale kommun diskuterades i den här kammaren i november 1975. Den dåvarande industriministern markerade ett starkt intresse från statsmakernas sida att medverka till rimliga lösningar.

Den nuvarande regeringen har inte närmare klaggjort sina intentioner i fråga om branschproblem av den art som kommer till uttryck i fallet Surte. Industriministerns svar ger besked om att han i första hand förlitar sig på att företaget skall lösa de problem som uppstått i Surte. Jag kan dela statsrådets uppfattning att företaget skall ta sitt ansvar för sysselsättningen. Men eftersom vi av erfarenhet vet att de s. k. självläkande krafterna i de flesta fall inte förmår lösa problem av den art som uppstått i Surte finner jag industriministerns svar otillfredsställande. Vi har den uppfattningen att när problem av den här arten uppstår i ett företag, så bör regeringen på ett tidigt skede gå in och i samråd med företaget,

de anställda och kommunen försöka finna lösningar. Statsrådets svar ger mig den uppfattningen att först när alla andra möjligheter är uttömda är regeringen beredd att ingripa. Men då kan det vara för sent.

Statsrådets svar gör att man kan befara att det föreligger en ideologisk skiljelinje mellan den nya regeringen och den förra, socialdemokratiska regeringen. Svaret ger det intrycket att regeringen först i andra hand är beredd att engagera sig för att lösa frågan om sysselsättningen i Surte. Den föregående regeringen hade däremot den inställningen att den på ett tidigt skede var beredd att medverka till att finna lösningar. Den engagerade sig aktivt bl. a. genom personliga besök vid bruket. På arbetsmarknadsdepartementet engagerades departementsrådet Åke Larsson personligen i arbetet att garantera sysselsättning för de drabbade.

Ale kommun tog i juni 1976 initiativ till ett fördjupat samarbete med regeringen beträffande utvecklingen på arbetsmarknaden inom kommunen. Detta uppfattades positivt av dåvarande industriminister Rune Johansson. Han skriver så sent som i september månad till kommunen att han är positiv till de initiativ Ale kommun har tagit och att regeringen naturligtvis är beredd att aktivt medverka till att finna lämpliga lösningar på sysselsättningsfrågan i kommunen. Tyvärr har kontakterna med kommunen upphört efter det att den nya regeringen tillträtt. Inom kommunen känner man oro över att kontakten med regeringen har upphört. Ale kommunstyrelse har därför i en skrivelse till regeringen i mitten av oktober uttalat sin oro härför. Jag ber att direkt få citera ett stycke ur kommunstyrelsens skrivelse:

”Ale kommunstyrelse finner det oroande och otillfredsställande att PLM ännu inte, ett år efter nedläggningsvarslet, redovisat vilken ersättningsindustri koncernen avser att etablera i Surte och hur många som kan erbjudas sysselsättning där. Av förklarliga skäl är kommunstyrelsen också oroad över följderna av att alla kontakter med departementet avbrutits i samband med regeringsskiftet, samt över ovissheten av den nya regeringens inställning till sysselsättningsfrågorna i Ale kommun och Surte samhälle.”

Kommunen har ännu inte erhållit svar från regeringen på sin skrivelse. Och det är, herr industriminister, anledningen till att jag har ställt min interpellation – för att få regeringens inställning i denna fråga klargjord.

Jag ber därför att få ställa en följdfråga till industriministern: Är statsrådet beredd att medverka till det fördjupade samarbete mellan Ale kommun och regeringen som kommunen tidigare tagit initiativ till? Vill industriministern dessutom lämna besked om huruvida departementsrådet Åke Larsson även fortsättningsvis får som sin personliga uppgift att arbeta med frågorna för att finna lösningar på sysselsättningsproblemen i Surte?

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Jag noterar att fru Radesjö och jag tydligen är överens i en viktig fråga i det här sammanhanget, nämligen att företaget har att ta ansvar för sysselsättningen. Det är ingen ideologisk skillnad mellan

Tisdagen den
30 november 1976

*Om sysselsättnings-
problemen i Ale
kommun, m. m.*

den gamla och den nya regeringen i det avseendet, vad jag kan förstå. Min inställning i den frågan grundar sig på den anställningstrygghetslagstiftning som vi beslutade om här i kammaren 1974 och enligt vilken det primära ansvaret för anställningstryggheten vilar på företaget. Jag noterar därför med intresse att fru Radesjö i den frågan har samma uppfattning som jag.

När det gäller de inblandade departementens aktiviteter kan jag vitsorda att den kontaktverksamhet som fanns tidigare nu fullföljs med oförändrad ambitionsnivå. Departementsrådet Åke Larsson har fortlöppande kontakter med företaget och kommunen. Vi har med andra ord så täta kontakter som det över huvud taget är nödvändigt att upprätthålla. Om kommunen upplever en förändring beklagar jag detta och är beredd att medverka till sådana åtgärder att kommunen känner att den har även den nya regeringens stöd för insatserna att säkra sysselsättningen.

I övrigt och rent generellt vill jag säga att det minsann inte under de här få månaderna har saknats kontakter med landets kommuner. Det har faktiskt varit mycket tätt mellan de kommunala delegationerna i industridepartementet. Min upplevelse är att kontakterna, under intryck av föreliggande problem, har intensifierats och att vi i realiteten har svårigheter att hinna med alla de kontakter vi borde ta. Men jag är beträffande Ale kommun beredd att ta sådana initiativ som gör att man från kommunens sida känner att kontakterna är etablerade igen.

Som jag sade förut är det i första hand en uppgift för företaget att genom annan verksamhet än den nuvarande garantera sysselsättning för de anställda. Och vi är, som jag nämnde i mitt svar, underrättade om att det genom företagets ansträngningar finns ett antal aktuella projekt. Dessa projekt har inte kommit så långt i beslutsprocessen att vi från departementets sida har någon möjlighet att lämna en redogörelse för dem. Det är företagets uppgift att först och främst informera om dessa dispositioner.

Sedan vill jag, för att klara ut de eventuella missförstånd som kan råda, säga att det är givet att i sista hand – om inte sysselsättningen kan klaras på annat sätt – måste samhället visa sin solidaritet med dem som drabbas. Det kan i så fall bli nödvändigt att gå in med regionalpolitiskt stöd för att få till stånd ersättningsindustrier.

Fru RADESJÖ (s):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att kommunen även i fortsättningen skall få ha nära kontakt med regeringen.

PLM hade, i fråga om de ersättningsindustrier man lovat, utlyst ett möte med de anställda och kommunen som skulle ha ägt rum den 16 november. Där skulle man redogöra för vilka ersättningsindustrier som skulle kunna komma i fråga. Nu är detta möte uppskjutet två månader, till den 13 januari. Jag tycker det är mycket beklagligt att man hela tiden försöker skjuta på avgörandet.

Att få ha industrier kvar är en fråga av största vikt för hela Surte

samhälle, bl. a. med tanke på de serviceföretag som finns i samhället. De är helt beroende av att det även fortsättningsvis finns annan sysselsättning i Surte. I annat fall blir utflyttningen så stor att det inte finns underlag för den service man tillhandahåller i dag. Därför är det så oerhört viktigt att vi alla i Ale kommun snarast kan få ett klart besked av regeringen om åtgärder.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om åtgärder för att trygga sysselsättningen i Jokkmokks kommun

Herr industriministern ÅSLING erhöll ordet för att besvara herr Lövenborgs (vpk) den 11 november anmälda interpellation, 1976/77:41, och anförde:

Herr talman! Herr Lövenborg har frågat mig vad regeringen planerar i form av omedelbara och långsiktiga åtgärder för att klara sysselsättningen i Jokkmokks kommun.

Utvecklingen i Jokkmokks kommun är föremål för fortlöpande och ingående uppmärksamhet från regeringens sida. Vi är väl medvetna om de svåra sysselsättningsproblem som finns. Det är en självklar strävan från min sida att söka medverka till en lösning på problemen. Inom ramen för i första hand regional- och industripolitiken prövas f. n. möjligheterna att etablera sysselsättningskapande projekt i Jokkmokk.

Samtidigt vill jag betona att det är en svår och ofta tidskrävande process att skapa nya sysselsättningstillfällen i orter i det norrländska inlandet. Jag kommer därför att verka för att de regionalpolitiska åtgärderna förstärks och i ökad utsträckning inriktas på inlandskommunernas problem. Vidare kommer regeringen inom kort att, som jag tidigare har nämnt här i kammaren, tillkalla en särskild parlamentariskt sammansatt delegation med uppgift att skyndsamt framlägga förslag till åtgärder som kan öka sysselsättningen i Norrbottens län.

Sammanfattningsvis vill jag understryka att regeringen i positiv anda kommer att pröva alla förslag som kan bidra till en förstärkning av näringsliv och sysselsättning i Jokkmokks kommun.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Jag tycker inte att svaret var särskilt upplyftande – inte ett dugg konkret – och jag måste säga att det ökar min oro för utvecklingen i Jokkmokks kommun, det ökar min oro för utvecklingen i vårt län över huvud taget. Inledningsvis vill jag säga följande, därför att det har ett samband med situationen också i Jokkmokk.

Nu tycks allting rasa i Norrbotten. Vi skulle begåvas med ett Stålverk 80 och därmed många tusen nya jobb i Luleå och på andra håll i länet,

Nr 35

Tisdagen den
30 november 1976

*Om åtgärder för att
trygga sysselsätt-
ningen i Jokkmokks
kommun*

Tisdagen den
30 november 1976

*Om åtgärder för att
trygga sysselsätt-
ningen i Jokkmokks
kommun*

bl. a. i de svårt plågade inlandskommunerna, av vilka Jokkmokk är en. Men vad är det för "julklappar" norrbottningarna begåvas med? Ja, Stålvverk 80 har helt spolats. Men det räcker inte med det. Till NJA anskaffades en "trolldoktor", importerad från storfinansens höjder. Han skulle servera medicinen för att sätta NJA på fötter och skapa nya jobb därutöver. Behandlingen har inneburit att i stället för de många tusen nya jobben skall arbetsstyrkan vid NJA minskas med tusen man, enligt dagens tidningar.

Med den medicin som nu serveras under den nya politiska eran kommer patienten inte att bli friskare och starkare utan i stället att förtvina och dö.

Utvecklingsplaneringen i hela Norrbotten har i ett slag förvandlats till avvecklingsplanering. Det är inte bara det att Stålvverk 80 har raserats, att NJA i stället för att ge nya arbetstillfällen ger tusen färre, att Luleå kommun nu präglas av felslagna förhoppningar, ekonomisk ruin och stagnation – det blir tydligen ingen gruvbrytning i Kaunisvaara, ingen kartongfabrik i Karlsborg, LKAB:s investeringar i malmfälten blir inte av osv.

När det gäller Norrbotten tycks det alltså vara kalla handen över hela linjen. Den borgerliga regeringen ger inte oss norrbottningar en antydning om hur problemen skall lösas. Är den borgerliga regeringens recept intensifierad flyttlasspolitik? På goda grunder kan man befara att så blir fallet.

Det svar jag har fått på min interpellation när det gäller åtgärder för att trygga sysselsättningen i Jokkmokks kommun är typiskt. Det finns inte *ett* rakt besked, ingen bestämd viljeyttring utan runda och till intet förpliktande formuleringar. Inte kan det lugna människorna i Jokkmokks kommun att få veta att "regeringen i positiv anda kommer att pröva alla förslag som kan bidra till en förstärkning av näringsliv och sysselsättning i Jokkmokks kommun": Att regeringen kommer att göra på detta sätt får man ju verkligen hoppas. Det bör egentligen vara en självklarhet att den nya regeringen åtminstone inte sticker käppar i hjulet för sysselsättningskapande projekt, men frågan är: Vad vill regeringen göra i det här läget? Där om hörs inte ett knäpp, annat än att man hänvisar till att det är svårt och att frågorna skall utredas.

Men är det något som vi norrbottningar behöver, så inte är det nya utredningar. Jag svär på att det inte finns någon region i detta land som är så i detalj utredd och kartlagd som Norrbottens län. Utredningar kan naturligtvis ge jobb åt en massa utredare, men det är inte den typen av jobb som vi nu behöver, utan det är arbete åt vanliga människor.

Jokkmokks kommun är en av de hårdast drabbade kommunerna i länet. Jag har i interpellationen skildrat problemen. Vattenfall, som har varit den tunga sysselsättningsfaktorn, minskar nu drastiskt sin verksamhet i takt med att vattenkraftsutbyggnaden blir klar. På fem år, mellan 1965 och 1970, har kommunen förlorat 1 300 arbetstillfällen, och inom kort minskas antalet anställda med ytterligare 500. Hur skall detta klaras?

Det är den fråga som kommunalmännen och övriga kommuninvånare nu ställer sig.

Inte får de något besked av herr Åsling. Men här är det verkligen bråttom. Det står klart att omedelbara insatser måste sättas in, om kommunen inte skall hamna i den fullständiga konkursen.

Under den guldålder kommunen hade när den intensiva vattenkrafts-utbyggnaden pågick satsade man mycket hårt för att ge kommuninvånarna en så god samhällsservice som möjligt, fina skolor och andra of-fentliga byggnader m. m. Sker det ingenting positivt kommer man snart att stå där med sin fina samhällsservice i en på människor tömd kommun, och så får det ju inte bli.

Jag vill än en gång fråga industriministern: Finns det ingenting konkret som vi kan glädja jokkmokkborna med?

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! När herr Lövenborg talar om att det inte är någon bestämd viljeinriktning i mitt svar gör han sig skyldig till en grov felaktighet. I svaret finns en bestämd tro på Norrbottens framtid och en bestämd vilja från regeringens sida att satsa på Norrbotten. Vad som nu sker med NJA är väl om något uttryck för en bestämd vilja att gå vidare även sedan det har visat sig att de luftiga visionerna inte höll vid närmare granskning och att de marknadsmässiga förutsättningarna för en höjning av handelsstålsproduktionen i Norrbotten dröjer. Stålverk 80 är inte skrinlagt, som herr Lövenborg ger intryck av, det är ett projekt som har skjutits på framtiden.

Men från en annan och mera principiell synpunkt är herr Lövenborgs inlägg intressant. Det illustrerar kanske något av det problem som vi har med utvecklingen i Norrbotten. Även de personer som representerar Norrbotten här i kammaren måste ju ha en positiv vilja att i en konstruktiv anda gripa sig an med problemen. Jag tror att man får akta sig för att i debatten om situationen i Norrbotten hänge sig åt överdrifter, som innebär att man målar i mörkare färger än vad som är motiverat. Det är alldeles uppenbart att det finns akuta problem i Norrbotten liksom i andra delar av landet. Och det är också riktigt att problemen i Norrbotten är av en annan dimension, vilket ju också motiverar tillsättandet av den delegation som skall samordna samhällets insatser.

Från Norrbottens sida måste man enligt min mening ändå ha en grundläggande tro på landsdefens potentiella möjligheter, och det som skrämmer mig i herr Lövenborgs inlägg är att den tron egentligen inte finns. De lokala företrädarna måste ha en sådan tro, om man med utsikt till framgång skall kunna vidta samhälleliga åtgärder. Det är inte fråga om någon avvecklingsplanering. Att göra gällande något sådant är att i hög grad misstolka de allvarliga och målmedvetna åtgärder för att hjälpa till att klara sysselsättningsproblemet i Norrbotten som den nya regeringen är beredd att omedelbart vidta.

Tisdagen den
30 november 1976

*Om åtgärder för att
trygga sysselsätt-
ningen i Jokkmokks
kommun*

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Herr Åsling säger att den nya regeringen har en bestämd tro. Tro är visserligen att icke veta, och man får faktiskt söka med lupp i det här interpellationssvaret efter den bestämda viljeinriktningen. Och, herr Åsling, om det som nu sker vid NJA är ett bevis på regeringens vilja – så Gud bevara oss för den goda viljan i så fall.

Jag har vidgat frågeställningen litet grand därför att det är nödvändigt i den situation som vi nu befinner oss i. Katastrofen är ju hotande för länet som helhet, och att säga detta är inte att inte tro på Norrbottens möjligheter! Vi är helt förvissade om att de finns, men här handlar det om vilja, det handlar om planmässighet och det handlar om en mycket klar politisk viljeinriktning, som jag har mycket svårt att tro att den borgerliga regeringen har – det vill jag säga ärligt och uppriktigt.

Jag har konstaterat att svaret när det gäller den kommun som jag frågade om var intetsägande. Jag framhöll i interpellationen att Jokkmokks kommun befinner sig i det läge att den måste bli föremål för en mycket snabb statlig räddningsaktion, att kommunen sitter i en ekonomisk rävsax och att det behövs omedelbara industriinsatser. Jag efterlyste någonting konkret, bl. a. därför att det finns ett par konkreta projekt som tidigare har diskuterats.

Den ena frågan som jag vill komma in på är frågan om ett aluminiumverk i Jokkmokk, som enligt tidigare utsagor skulle kunna ge 500 nya jobb. Det projektet grundar sig på industriverkets utredning om det framtida aluminiumbehovet enbart i Sverige. Ett annat konkret projekt, som regeringen – med den här bestämda viljeinriktningen – bör studera är följande: I Jokkmokks kommun finns troligen Europas största marmorfyndighet, som ligger vid Närvejaur i Jokkmokks kommun. Den har konstaterats vara 9 km lång och 3 km bred. Man har borrarat 100 m ner och konstaterat att det även på det djupet finns marmor av fast och fin karaktär. Det är alltså en fyndighet som dels skulle kunna användas för att skaffa fram kalk – krossad marmor blir som bekant kalk –, dels skulle kunna ge marmor till byggnadsmaterial.

Det är alltså konkreta industriprojekt. Kan inte de utgöra några av de projekt som snabbt skulle kunna aktualiseras av regeringen – om den nu har den bestämda viljeinriktning som herr Åsling säger att den nya regeringen har och om den också är medveten om behovet av snabba och rätt omfattande sysselsättningspolitiska åtgärder?

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Föredrogs och hänvisades

Motion

1976/77:21 till justitieutskottet

§ 8 Föredrogs men bordlades åter

konstitutionsutskottets betänkanden 1976/77:11 och 12

skatteutskottets betänkanden 1976/77:6 och 7
justitieutskottets betänkanden 1976/77:1, 8 och 9
försvarsutskottets betänkanden 1976/77:3 och 4
socialutskottets betänkanden 1976/77:9–12 och 14
kulturutskottets betänkanden 1976/77:14–19
näringsutskottets betänkanden 1976/77:4–6

§ 9 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen 1976/77:55.

§ 10 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle socialutskottets betänkande nr 14 uppföras närmast efter socialutskottets betänkande nr 9.

§ 11 Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1976/77:13 med förslag till ändring av vissa tilläggsbestämmelser i riksdagsordningen

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

1976/77:8 med anledning av motion om rätt till sjukpenning vid förlust av idrottsinkomst

1976/77:9 med anledning av motioner om offentliganställdas pensioner

1976/77:10 med anledning av motioner om obligatorisk begravningsförsäkring m. m.

1976/77:11 med anledning av motioner om rätt till ersättning från allmänna försäkringen vid sjukdomsfall utomlands m. m.

1976/77:12 med anledning av motioner om folkpensionärernas situation

§ 12 Anmäldes och bordlades

Motioner

1976/77:22 av herr *Werner m. fl.*

1976/77:23 av herr *Werner m. fl.*

1976/77:24 av herr *Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1976/77:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1976/77

1976/77:25 av herr *Palme m. fl.*

1976/77:26 av herr *Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1976/77:42 om sänkning av den statliga inkomstskatten, m. m.

1976/77:27 av fru *Skantz m. fl.*

med anledning av propositionen 1976/77:44 om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, m. m.

Tisdagen den
30 november 1976

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

*Anmälan av
interpellationer*

den 30 november

1976/77:56 av herr *Andersson* i Södertälje (s) till herr justitieministern om information till allmänheten beträffande vissa ändringar i föräldrabalken:

Riksdagen beslöt i våras efter en proposition från regeringen (1975/76:170) om "Faderskap och vårdnad" bl. a. att gifta föräldrars gemensamma vårdnad om sina barn inte nödvändigtvis behöver upplösas vid skilsmässa. Den nya lagen träder i kraft den 1 januari 1977. Där finns bl. a. en bestämmelse som säger att om föräldrarna är ense om att även i fortsättningen utöva vårdnaden gemensamt skall domstolen förordna enligt deras önskemål, om det inte uppenbart skulle strida mot barnets bästa.

Även föräldrar som inte är eller har varit gifta med varandra föreslås få gemensam vårdnad om sina barn, oberoende av om de bor tillsammans eller inte. Förutsättningen är också här att föräldrarna är ense om att vårdnaden skall utövas gemensamt och att domstol inte finner att detta uppenbart skulle strida mot barnets bästa.

Riksdagsbeslutet innebar även i övrigt en rad förändringar i föräldrabalkens regler om faderskap och vårdnad av barn, bl. a. om hur faderskap skall fastställas.

Denna lag träder i kraft redan om en månad. Jag har den uppfattningen att kännedomen om den bland allmänheten är ganska dålig. Men den kommer för många föräldrar att få stor betydelse. Med anledning därav är det angeläget att justitieministern tillser att upplysningar om de ändrade lagparagraferna sprids. Redan när lagutskottet behandlade frågan togs detta upp. Jag citerar ur utskottsbetänkandet (LU 1975/76:33) s. 112-113 under rubriken *Information*:

"Utskottet har i det föregående vid flera tillfällen framhållit behovet av information. Självklart är det alltid angeläget med information om ny lagstiftning. Erfarenheterna visar emellertid att det är svårt att göra lagstiftarens intentioner kända inte endast hos allmänheten utan även hos de olika myndigheter och organ som kommer i beröring med lagen. Genom detta lagstiftningsärende införs nya bestämmelser som har ingripande betydelse för föräldrar och barn. Utskottet vill därför kraftigt stryka under angelägenheten av att en bred information om de nya reglerna och deras konsekvenser kommer till stånd. En sådan information bör innehålla en rekommendation för föräldrar som överväger att ha gemensam vårdnad om sina barn att, innan de ansöker härom, ta kontakt med sociala myndigheter eller advokat för att få råd och hjälp.

Enligt utskottets mening har man all anledning att räkna med att en ordning med gemensam vårdnad för frånskilda eller ogifta föräldrar kommer att kräva insatser från samhällets sida i form av stöd och hjälp till föräldrar. Särskilt torde detta gälla frågorna om hur de ekonomiska problemen i anledning av den gemensamma vårdnaden skall lösas och om hur den faktiska vården skall ordnas för att barnen skall få så trygga uppväxtvillkor som möjligt. I propositionen erinras om att föräldrar redan nu har möjlighet att söka råd och hjälp hos medlare eller familjerådgivare. Som framgår av utskottets betänkande LU 1975/76:32 anlitas medlare emellertid i ringa utsträckning och de torde i stort sett sakna utbildning för att kunna lämna föräldrar det nu aktuella stödet. I fråga om familjerådgivningsverksamheten gäller att den alljämt är bristfälligt utbyggd, och i många kommuner saknas helt möjlighet att få sådan rådgivning. Mot bakgrund härav vill utskottet sett från de synpunkter utskottet har att bevaka understryka vikten av en ökad satsning på familjerådgivningen. Såsom framhålls i motionen 1975/76:1122 och även i flera remissvar är det också viktigt med en ökad satsning på den psykiska barna- och ungdomsvården.

I varje fall t. v. kommer en stor del av uppgiften att råda och hjälpa föräldrar i nu berörda frågor att ligga på barnavårdsnämnderna, advokatbyråer m. fl. Utskottet vill i anledning härav framhålla betydelsen av att det halvår som återstår till dess den nya lagstiftningen skall träda i kraft utnyttjas för information till och utbildning av personalen vid de rättsvårdande och sociala myndigheter och organ som kommer att handlägga frågor som har samband med lagstiftningen. Utskottet vill här peka på möjligheten för departementet att samordna utbildningen för skilda personalkategorier.”

På utskottets förslag beslutade riksdagen ge regeringen till känna vad utskottet anfört om informationsbehovet.

Mig veterligt har ännu ingen information gått ut till allmänheten. Eftersom det brådskar med att sådan lämnas till medborgarna finner jag anledning att till herr justitieministern rikta följande fråga:

På vilket sätt och i vilken omfattning avser justitieministern att informera allmänheten om de ändringar i föräldrabalken som träder i kraft den 1 januari 1977?

1976/77:57 av herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr justitieministern om åtgärder mot pornografi och prostitution:

Genom massmedia har allmänheten gjorts underkunnig om den brutala verksamhet som bedrivs inom porr- och prostitutionsbranscherna. I långa stycken har vi här i landet nära nog skrutit med den s. k. sexuella frigjordheten. För några år sedan släpptes porrlitteraturen fri genom en lagstiftning som i och för sig var omstridd. Det fanns förutseende människor som redan då ställde sig frågan vad detta kunde resultera i. Själva porrlitteraturen innebär en nära nog total exploatering av kvinnor, vilket

Tisdagen den
30 november 1976

*Anmälan av
interpellationer*

i olika sammanhang påtalats. Det är förvånande att några krafttag ännu inte tagits mot denna utveckling. Nu har vi fått veta att exploateringen gäller också barn i 12-14-årsåldern. De exploateras inte bara i tidskrifter av tvivelaktig karaktär. Dessa barn förekommer också allt oftare och i större utsträckning inom prostitutionen.

Vad vi nu fått veta är att kvinnor och små flickor gjorts till en handelsvara av stora mått. Detta bygger utan tvivel till stor del på den utbredda porr som med lagens välsignelse får förekomma i vårt land. I dess spår utspelas tragedier med utomordentligt svåra konsekvenser. Spelhålor och sexklubbar växer upp som svampar ur jorden och polisen står maktlös enligt egen utsago. I skuggan av spelhålor – det är inte helt obekant – existerar också prostitutionen. Denna har vuxit till en storindustri, vars förgreningar sträcker sig till alla illegala och mer eller mindre legala områden.

Kvinnor har slagit larm tidigare om den utbredda porrindustrin där exploateringen inte längre känner några gränser. Under "frigjordhetens" täckmantel får detta utspelas i vårt samhälle utan ingripanden. Ett stort antal mindre nogräknade personer har också här sett en lukrativ källa att ösa svarta pengar ur.

Denna brottsliga verksamhet kan inte längre få fortsätta, och vi kan inte längre som politiker stillatigande finna oss i att åtgärder mot den avvisas med bl. a. motiveringar som att polis och andra myndigheter saknar resurser härför. Denna kommersialisering inom porr- och prostitutionsindustrin måste angripas genom skärpt lagstiftning. Prostitutionen har alltid funnits, och vi lär inte vare sig genom lagar eller andra åtgärder kunna eliminera den. Men vad vi måste komma åt är den industrialisering av sexualiteten som numera också omfattar barn.

Det socialt mycket allvarliga är dessutom att prostitutionen i regel är förknippad med kriminalitet, narkotika, alkohol etc. Detta drabbar hårt de prostituerade, däribland alltså även barn, men bidrar till att de skumma affärsmännen bakom denna verksamhet kan inhösta allt större summor svarta pengar.

Skolan och hemmen har här sin givna uppgift att fylla. De fruktansvärda uppgifter som vi fått del av bör te sig skrämmande också för skolmyndigheter och inte minst för familjer. Hem- och skolaföreningarna men framför allt skolan borde sätta i gång en upplysningsverksamhet som för elever och föräldrar klargjorde utvecklingen och vad den kan innebära för enskilda individer. Skolan kan rimligtvis inte hänvisa till bristande resurser – där krävs att lärare och annan skolpersonal aktivt engagerar sig för uppgiften.

Enligt min mening bör en parlamentarisk utredning tillsättas – kompletterad med expertis från socialvårdande myndigheter och andra berörda parter – med uppgift att granska dessa problem och skyndsamt utarbeta förslag till skärpning av gällande lagstiftning och till ny lag som kan bidra till en sanering av den kommersiella porr- och prostitutionsverksamheten.

Med stöd av vad jag anförnt hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr justitieminister ställa följande frågor:

Avser statsrådet låta vidta en översyn av gällande lagstiftning beträffande porrlitteraturen i syfte att sanera hela verksamheten?

Avser statsrådet att låta stifta sådan lag att den dels medger polisen bättre möjligheter till ingripande när det gäller barnprostitution, dels ger polisen och andra berörda myndigheter reella instrument för att så långt möjligt stoppa den ohämmade kommersialism som brett ut sig på prostitutionens område?

§ 14 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 26 november

1976/77:118 av fröken *Hjelmström* (vpk) till herr socialministern om tillämpningen av rekommendationer om platsantal på daghem och fritidshem:

Många kommuner tillämnar s. k. överinskrivning på barnstugorna, dvs. fler barn skrivs in än det av socialstyrelsen rekommenderade platsantalet på daghem och fritidshem. Under 1975 utfärdade socialstyrelsen nya anvisningar om beräkningsgrunderna för driftbidrag i vilka man bl. a. införde begreppet "avdelningsyta". Kommunerna gavs därvid möjlighet att föreslå nya platsantal för daghemmen, som skulle fastställas av socialstyrelsen. I avdelningsytan inräknas även groventré, kapprum, m. m., mot tidigare endast lektya för barnen. Denna förändring har lett till att 30 kommuner inkommit till socialstyrelsen med begäran om ändring av platsantalet på befintliga förskolor. Redan innan socialstyrelsen fattat beslut har emellertid flera kommuner föregått ett ställningstagande och skriver nu in ytterligare ett antal barn på daghemmen. I Växjö exempelvis har man i den kommunala budgeten för 1977 beslutat utöka platsantalet med 45.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till herr socialministern:

Står det i överensstämmelse med regeringens målsättningar att kommunerna sänker kvaliteten på daghemmen på detta för barnen oacceptabla sätt med hänvisning till förrådsutrymmen o. d.?

1976/77:119 av fru *Ekelund* (c) till herr socialministern om åtgärder mot barn- och ungdomsprostitutionen:

Enligt uppgifter som framkommit den senaste tiden har prostitutionen bland barn och ungdom blivit allt vanligare. Mycket tyder på att det är sociala faktorer som ligger bakom denna utveckling. För de berörda

Nr 35

Tisdagen den
30 november 1976

*Meddelande om
frågor*

ungdomarna skapar prostitutionen en ännu svårare social situation i framtiden och kan medföra allvarliga problem.

Är statsrådet beredd att redovisa dels i vilken utsträckning åtgärder tidigare vidtagits för att komma till rätta med dessa problem, dels om statsrådet ämnar vidta åtgärder för att komma till rätta med de sociala problem som orsakar och orsakas av barn- och ungdomsprostitutionen?

den 30 november

1976/77:120 av herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr justitieministern om säkerhetsanordningarna vid kärnkraftverken:

Vill statsrådet medverka till att en översyn sker av säkerhetsanordningarna vid vårt lands samtliga kärnkraftverk och att om så erfordras säkerhetsanordningarna skärps i och för undvikande av sabotage och terrorhandlingar?

1976/77:121 av herr *Lundgren* (m) till fru statsrådet *Mogård* om samverkan mellan förskolan och grundskolans lågstadium:

Riksdagens beslut våren 1976 angående lärarutbildningens dimensionering innebar att intagningen till klasslärarutbildning minskades, vilket får till följd att klasslärarutbildningen i bl. a. Kristianstad läggs ner. Samtidigt beslöt riksdagen att intensifierad försöksverksamhet med samverkan mellan förskola och lågstadium skulle bedrivas i Härnösand. Utbildningsutskottet anförde i detta sammanhang att man borde kunna överväga att förlägga en motsvarande försöksverksamhet till lärarhögskolan i Kristianstad. Sådan verksamhet pågår redan där sedan ett antal år genom skolans eget initiativ. Genom en utökad försöksverksamhet på detta område skulle flera olika samverkansformer kunna prövas.

Mot bakgrund av det anförda vill jag ställa följande fråga:

Hur bedömer statsrådet möjligheten att påbörja ytterligare försöksverksamhet beträffande samverkan mellan förskola och lågstadium?

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 16.20.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert